

Голові разової спеціалізованої вченої ради ДФ
35.735.031 Національної академії сухопутних
військ імені гетьмана Петра Сагайдачного,
доктору наук з державного управління, професору
КАЛЯЄВУ Анатолію Олександровичу,
вул. Героїв Майдану, 32, м. Львів-26, 79026

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Мировича Антона Вікторовича на тему
“Зв’язки з громадськістю у системі стратегічних комунікацій збройних сил:
досвід країн-членів НАТО (1991 – 2018 рр.)”, подану на здобуття ступеня
доктора філософії за спеціальністю “032 – Історія та археологія”.

Актуальність теми дисертації.

Починаючи з 1991 року Збройні Сили України пройшли надскладний шлях реформування, будівництва та розвитку й нині залишаються єдиною армією світу, яка імплементує стандарти НАТО під час війни за свободу і незалежність, за майбутнє держави.

На тлі тривалого панування російського медіа контенту в національному інформаційному просторі, потужного інформаційно-психологічного впливу на українське суспільство, відбулось суттєве порушення комунікативних процесів на внутрішньодержавному рівні, яке, у підсумку, призвело до відсутності єдиної національної системи стратегічних комунікацій в Україні напередодні російської воєнної агресії 2014 року.

Тема дослідження А.В. Мировича присвячена комплексному аналізу та узагальненню досвіду зв’язків з громадськістю, як складової стратегічних комунікацій збройних сил країн-членів НАТО, є надзвичайно актуальною в умовах переходу Збройних Сил України на стандарти Північноатлантичного альянсу. Отримані наукові результати дисертаційного дослідження, що виносяться на захист, та практичні рекомендації, запропоновані дисертантом,

слугуватимуть справі дієвої комунікації між українським військом та суспільством.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами Національної академії та кафедри.

Дисертація виконана на кафедрі гуманітарних наук Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного у межах плану наукової і науково-технічної діяльності Збройних Сил України.

Тема дисертації затверджена Вченою радою Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (протокол № 3 від 17.10.2019).

У рамках науково-дослідної роботи “Взаємодія збройних сил і громадянського суспільства в умовах сучасних війн та збройних конфліктів” (шифр “СУСПІЛЬСТВО”, номер державної реєстрації 0123U102207) було здійснено теоретичний аналіз особливостей інформаційно-медійної діяльності збройних сил в умовах війн та збройних конфліктів.

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

До захисту подано цілісне, завершене наукове дослідження, у якому автор продемонстрував здатність опрацьовувати джерельну базу та наукову літературу; аналізувати історичні події й факти; порівнювати та узагальнювати отримані результати, формувати понятійний апарат. На основі отриманих наукових результатів запропоновано низку практичних рекомендацій.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій.

Ознайомлення з дисертацією А.В. Мироновича, змістом та повнотою відображення отриманих результатів у наукових публікаціях та апробаціях дозволяють зробити висновок про їх обґрунтованість, наукову та практичну значимість.

Дисертаційне дослідження має логічну побудову, добре структуроване та охоплює період з 1991 по 2018 рік. Дисертант розглядає можливості адаптації досвіду країн Північноатлантичного альянсу у сфері стратегічних комунікацій для вдосконалення комунікаційної стратегії Збройних Сил України.

У висновках, які відповідають завданням дослідження, фактично, вироблено “дорожню карту” для формування сучасних підходів до інформаційно-комунікаційної діяльності у військовій сфері в Україні, зроблено наголос на адаптації західних підходів до національного контексту.

А.В. Миронович опрацював величезну англомовну нормативно-правову базу щодо стратегічних комунікацій. Всього у списку використаних джерел зазначено 290 позицій, у тому числі матеріали електронних архівів США, оприлюднені матеріали, публікації у ЗМІ та соціальних мережах тощо.

У висновках автор підсумовує отримані наукові результати щодо стану розробки теми у вітчизняній та закордонній історіографії, репрезентативності джерельної бази та методологічних засад роботи; визначає роль та місце зв'язків з громадськістю у загальній системі стратегічних комунікацій; аналізує історичні передумови виникнення та процес становлення зв'язків з громадськістю в арміях країн-членів НАТО; досліджує нормативно-правову базу забезпечення реалізації зв'язків з громадськістю на прикладі США; характеризує практичну реалізацію зв'язків з громадськістю у арміях країн-членів НАТО на сучасному етапі; з'ясовує процес та результати реалізації зв'язків з громадськістю у період від здобуття Україною Незалежності до завершення Антитерористичної операції на сході України;

У дисертаційній роботі вперше введено до наукового обігу значний комплекс українських та англомовних джерел, включаючи архівні матеріали, які раніше не використовувалися у вітчизняній історіографії для дослідження зв'язків з громадськістю у системі стратегічних комунікацій збройних сил; комплексно досліджено практики реалізації зв'язків з громадськістю у збройних силах країн-членів НАТО та Збройних Сил України, з акцентом на

їхній розвиток в умовах інформаційних, смислових та “гібридних війн”; проведено порівняльний аналіз правових та організаційних аспектів зв’язків з громадськістю у збройних силах країн-членів НАТО та в Україні, що дозволило виявити спільні та відмінні риси у підходах до реалізації цієї галузі; розроблено авторську періодизацію еволюції зв’язків з громадськістю у військовій сфері, що враховує специфіку як країн НАТО, так і України.

Ступінь новизни основних результатів дисертації.

Вагомим здобутком дисертанта, безумовно, є авторська періодизація еволюції військових зв’язків з громадськістю у країнах-членах НАТО та в Україні та Авторська порівняльна таблиця відповідностей та відмінностей функцій зв’язків з громадськістю в НАТО та у ЗС України.

Заслуговує на увагу подана на захист система інформаційного забезпечення діяльності Збройних Сил України під час проведення АТО, сформована на основі власного досвіду автора, безпосереднього учасника цих подій, уперше введені до наукового обігу визначені дисертантом складові повсякденної діяльності військ (сил) та їх реалізація через зв’язки з громадськістю.

Вище вказані наукові та практичні результати, зокрема, порівняльний аналіз “АСО/АСТ – Public Affairs Handbook 2020” та українського “Методичного посібника з організації військових зв’язків з громадськістю”, авторська візуалізація циклу планування заходів зв’язків з громадськістю за стандартами НАТО, модель ієрархії планування зв’язків з громадськістю за стандартами НАТО та модель інтеграції внутрішніх комунікацій до загальної стратегії комунікацій є ключовими відмінностями з вже існуючими дослідженнями аналогічного характеру та, відповідно, є новими в українській науці.

Повнота викладення основних результатів дисертації у наукових та фахових виданнях, зарахованих за темою дисертації та перелік наукових праць, які відображають результати дисертації.

Результати дослідження представлено у трьох наукових публікаціях, оприлюднених у наукових виданнях, які включені до переліку наукових фахових видань України та мають категорію «Б», і чотири студії апробаційного характеру. Публікації дисертанта повністю відображають наукові результати дослідження.

Наукове значення та практична цінність виконаного дослідження із зазначенням галузі, де вони можуть бути застосовані, та можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати.

Отримані наукові результати доцільно використовувати у діяльності стратегічних комунікацій, відпрацюванні організаційно-штатної структури таких структурних підрозділів, розробці доктринальних, стратегічних та відомчих розпорядчих документів.

Окремі матеріали дисертаційного дослідження можуть використовуватись при підготовці фахівців за напрямом “Міжнародна воєнна інформація”. Результати дослідження впроваджено у навчальний процес Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, використані в організації повсякденної діяльності військової частини А 1277, а також частково реалізовані у збірниках «Стандарти НАТО. Випуск 1», «Стандарти НАТО. Випуск 2» та «Стандарти НАТО. Випуск 3. Військове управління»

Оцінка змісту, завершеності та оформлення дисертації.

Дисертація Мироновича А.В. складається з анотації, переліку умовних позначень і скорочень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Структура роботи побудована за проблемно-хронологічним принципом. У першому розділі досліджено стан наукової розробленості теми, джерельну базу, історіографію, методологію та понятійно-категоріальний апарат дослідження, у другому розділі – в історичній ретроспективі розглянуто зв'язки з громадськістю в системі стратегічних комунікацій у військовій сфері. Третій розділ присвячено досвіду реалізації зв'язків з громадськістю в арміях країн-членів НАТО.

Об'єктом дослідження є стратегічні комунікації у збройних силах країн-членів НАТО, а предметом – реалізація зв'язків з громадськістю в системі стратегічних комунікацій в арміях країн Північноатлантичного альянсу в період з 1991 по 2018 рр. Мета роботи полягає в аналізі та узагальненні досвіду реалізації зв'язків з громадськістю у системі стратегічних комунікацій збройних сил країн-членів НАТО, а також ЗС України з 1991 по 2018 роки, у визначенні можливостей адаптації цього досвіду для вдосконалення системи зв'язків з громадськістю у Збройних Силах України.

Дисертант розв'язав завдання дослідження. Робота А.В. Мироновича базується на комбінації методів і принципів історичного пізнання, що враховують міждисциплінарний підхід – перетину історії з іншими галузями наук, такими як політологія, державне управління та військова справа.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період з 1991 по 2018 роки. Вибір цього періоду зумовлений завершенням холодної війни та розпадом СРСР, що призвело до нових викликів і змін у сфері стратегічних комунікацій і зв'язків з громадськістю в арміях країн-членів НАТО. Саме з 1991 року починається активне формування сучасної системи зв'язків з громадськістю, зокрема й у країнах пострадянського простору.

Верхня хронологічна межа, 2018 рік, обумовлена завершенням Антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей – початком Операції Об'єднаних сил. Саме впродовж першого періоду російсько-української війни відбулись ключові зміни в організації та реалізації

інформаційно-комунікаційної діяльності в ЗС України, зокрема в аспекті зв'язків з громадськістю

Оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам. Робота написана українською мовою, науковим стилем.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на позитивну оцінку дослідження.

1. Тема дисертації – “Зв'язки з громадськістю у системі стратегічних комунікацій збройних сил: досвід країн-членів НАТО (1991 – 2018 рр.)”. Членами Альянсу є 32 країни світу. Проте дослідження ґрунтується на досвіді, здебільшого, стратегічних комунікацій збройних сил США, поверхнево розглянуто лише досвід Великобританії та Франції. На інтернет-ресурсах країн Балтії розміщено багато матеріалів зі стратегічних комунікацій, великий досвід у цій сфері набули підрозділи стратегічних комунікацій Війська Польського. Використання таких матеріалів посилило б дисертаційне дослідження цікавими фактами.

2. Хронологічні межі дослідження визначені 1991-2018 роками. Щодо нижньої межі – 1991 рік – не виникає додаткових питань, вона тісно пов'язана із розпадом Радянського Союзу, отже, закінченням “холодної війни”, початком будівництва Збройних Сил України.

Щодо верхньої межі дослідження виникає питання: 2018 рік – це рік закінчення Антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей та початок, з 2019 року – Операції Об'єднаних Сил. Але тематика дисертаційного дослідження пов'язана з досвідом країн-членів НАТО у сфері стратегічних комунікацій та упровадженням цього досвіду у Збройних Силах України. Не зрозуміло, як саме завершення Антитерористичної операції пов'язано зі стратегічними комунікаціями Альянсу.

3. Дискусійним питанням є визначення “сучасного етапу стратегічних комунікацій”, який автор визначає з 2001 року. За більшi ніж двадцятирічний період часу відбулись відомі військові операції, у яких брали участь війська НАТО. Отже, сучасний період етапу стратегічних комунікацій, на нашу думку, потребує деталізації відповідно до подій, що відбулись і так чи інакше впливали на комунікаційну стратегію Альянсу – наприклад, вивід військ США і НАТО з Афганістану, завершення Resolute Support Mission та комунікація збройних сил й американського суспільства у цьому питанні.

4. Події Антитерористичної операції, написані автором з власного досвіду, безумовно, заслуговують схвальної оцінки. Проте відмічається незначне порушення послідовності у їх викладенні.

5. Не всі військові операції країн НАТО наведено в англomовній редакції, що дещо знижує можливості опанування матеріалу дослідниками через особливості перекладу.

Висновок.

Дисертаційна робота А.В. Мiроновича “Зв’язки з громадськістю у системі стратегічних комунікацій збройних сил: досвід країн-членів НАТО (1991 – 2018 рр.)” – актуальне, самостійне, завершене дослідження, яке має теоретичну наукову значущість і практичну цінність, заслуговує на загальну позитивну оцінку.

Мета наукового дослідження досягнута, завдання дослідження вирішені у повному обсязі. Висновки дисертаційного дослідження науково- обґрунтовані.

Дослідження Мiроновича А.В. відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р.) (зі змінами), а її автор заслуговує

на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 - Історія та археологія, галузі знань 03 - Гуманітарні науки.

Рецензент: професор кафедри мобілізаційної, організаційно-штатної та кадрової роботи Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник

підполковник

Ольга ГАПЕЄВА

“12” вересня 2024 р.

Особистий підпис рецензента, кандидата історичних наук, старшого наукового співробітника, підполковника ГАПЕЄВОЇ Ольги Львівни засвідчую.

Заступник начальника Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного з наукової роботи, доктор технічних наук, професор

полковник

Володимир ГРАБЧАК

“16”

вересня 2024 р.

